

Олександр Олександрович БРИГІНЕЦЬ

д.ю.н., професор, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4058-7566>

e-mail: BriginetsO@meta.ua

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

У статті розкрито роль та проблематику визначення особливостей правового забезпечення захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я, що є найважливішим фундаментом розвитку суспільства перед сучасним і майбутніми поколіннями за рівень здоров'я і збереження генофонду народу України. Визначено, що вкрай важливим напрямом діяльності держави є обов'язок всіляко підтримувати та забезпечувати захист прав і законних інтересів людей у сфері охорони здоров'я. Доведено, що нарешті реалізовано конституційне право на належний рівень охорони здоров'я, і людина може не тільки отримати кваліфіковані медичні послуги, а й захистити відповідну інформації про неї.

Ключові слова: персональні дані, охорона здоров'я, медичні дані, інформаційне право, медична інформація, безпека, конституційні права, права та обов'язки, права людини, право на захист

ВСТУП

Для забезпечення та підтримки демократичних процесів у вітчизняному суспільстві наша держава у ст. 3 Конституції України (КУ) декларує, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Відповідно до чинного законодавства кожна людина має природне невід'ємне і непорушне право на охорону здоров'я. Суспільство і держава відповідальні перед сучасним і майбутніми поколіннями за рівень здоров'я і збереження генофонду народу України, забезпечують пріоритетність охорони здоров'я в діяльності держави, покращення умов праці, навчання, побуту і відпочинку населення, розв'язання екологічних проблем, вдосконалення медичної допомоги і запровадження здорового способу життя [2].

Нині у державі проводяться численні реформи у сфері охорони здоров'я, які досить часто викликають велику кількість запитань у теоретиків та практиків до окремих аспектів функціонування системи охорони здоров'я. Зокрема, електронна охорона здоров'я є екосистемою інформаційних відносин учасників медичного середовища держави, які базуються на економічно ефективному та безпечному застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій, спрямованих на підтримку системи охорони здоров'я, включаючи медичні послуги, профілактичний нагляд за здоров'ям, медичну літературу та медичну освіту, знання та дослідження. Так, за останні роки відбулася низка системних зрушень та цифрових трансформацій в охороні здоров'я. Ухвалено базові законодавчі акти, в яких eHealth і цифрові інструменти визначено як засадничі для розвитку сфери. Урядом України схвалено п'ятирічну Концепцію розвитку електронної охорони здоров'я, в якій визначено мету та основні напрями розвитку електронної охорони здоров'я, сучасний стан справ, наявні проблеми та шляхи їх розв'язання, а також очікувані результати та питання ресурсного забезпечення [3]. Як бачимо, досить активно впроваджується електронна система охорони здоров'я з численними реєстрами, що породжують велику площину для наукових досліджень у сфері захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я.

Складність сучасних правовідносин зумовлює й те, що нині межі функціонування медичної сфери постійно розширюються.

МЕТА статті – визначення особливостей вирішення проблем правового забезпечення захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я, де надається допомога на професійній основі як одна з умов розбудови сучасного демократичного суспільства.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Ця робота базується на працях вітчизняних і зарубіжних вчених, а також на матеріалах періодичних видань, статистичних збірниках. У дослідженні застосовано методи аналізу і синтезу, порівняння та узагальнення, а також низку інших методів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Основи законодавства України про охорону здоров'я визначають правові, організаційні, економічні та соціальні засади охорони здоров'я в Україні, регулюють суспільні відносини у цій сфері з метою забезпечення гармонійного розвитку фізичних і духовних сил, високої працездатності і довголітнього активного життя громадян, усунення факторів, що шкідливо впливають на їх здоров'я, попередження і зниження захворюваності, інвалідності та смертності, покращення спадковості [2].

Також відповідно до КУ (ст. 49) кожен громадянин має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Зі свого боку, держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; наявна мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності. Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя [1, 4]. Особливе місце в переліку прав і свобод громадян займає право кожного громадянина на захист своїх прав, свобод і законних ін-

тересів. У стінах медичних закладів людина переслідує мету не тільки отримання кваліфікованих послуг, а й захисту відповідної інформації про неї. Відповідно до КУ (ст. 32) не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [1]. Зрозуміло, що кожна особа прагне належної реалізації усіх прав, які надані їй законом.

Відповідно до тексту Закону України «Про захист персональних даних», який регулює правові відносини, пов'язані із захистом і обробленням персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробленням персональних даних, та поширюється на діяльність з оброблення персональних даних, що здійснюється повністю або частково із застосуванням автоматизованих засобів, а також на оброблення персональних даних, що містяться у картотеці чи призначені до внесення до картотеки, із застосуванням неавтоматизованих засобів, персональні дані визначаються як відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована [5]. Відповідно до вищезгаданого у сфері охорони здоров'я персональними даними є медичні дані про особу.

Водночас Уповноважений Верховної Ради України з прав людини відносить відомості про стан здоров'я до персональних даних, оброблення яких становить великий ризик для прав і свобод суб'єктів персональних даних. Але стан здоров'я особи визначає як медичну інформацію про особу, що містить не лише свідчення про стан здоров'я, а й про історію її хвороби, про запропоновані дослідження і лікувальні заходи, прогноз можливого розвитку захворювання, зокрема й про наявність ризику для життя і здоров'я (виняток становлять медичні довідки, листи працездатності тощо, які обробляються володільцем при реалізації трудових відносин) [6].

У сучасній практиці доступ до даних про пацієнта, що містяться в електронній системі охорони здоров'я,

можливий лише у разі отримання згоди такого пацієнта (його законного представника) у письмовій формі або у формі, що дає змогу зробити висновок про надання згоди. Є й винятки, тобто надання інформації без надання згоди пацієнтом: коли є ознаки безпосередньої загрози життю пацієнта; якщо неможливо отримати згоду пацієнта чи його законних представників (до моменту можливості отримати згоду); за рішенням суду, що передбачається Законом України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» (ст. 11) [7]. Саме тому використання персональних даних у сфері охорони здоров'я без згоди суб'єкта даних буде визнаватися законною, лише якщо проводиться в цілях охорони здоров'я встановленим колом осіб.

З іншого боку, медичну установу відповідно до Цивільного кодексу України (ст. 286) можуть притягнути до цивільно-правової відповідальності за заподіяння суб'єкту даних моральної шкоди внаслідок порушення правил оброблення персональних даних. Вищезгаданою статтею закріплюється право на таємницю про стан здоров'я, та передбачається, що фізична особа, якій стала відома інформація про стан здоров'я, факт звернення за медичною допомогою, діагноз, а також про відомості, одержані на медичному обстеженні іншої особи у зв'язку з виконанням службових обов'язків або з інших джерел, зобов'язана утримуватися від її поширення [8, 9].

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дає змогу констатувати, що в Україні створено умови для захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я, що є найважливішим фундаментом розвитку перед сучасним і майбутніми поколіннями за рівень здоров'я і збереження генофонду народу України. Водночас є складності в реалізації прав у сфері охорони здоров'я, не всі аспекти електронної охорони здоров'я працюють на повну силу, та забезпечують пріоритетність охорони здоров'я в діяльності держави, покращення умов праці, навчання, побуту і відпочинку населення, розв'язання екологічних проблем, вдосконалення медичної допомоги і запровадження здорового способу життя.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
3. Про схвалення Концепції розвитку електронної охорони здоров'я: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція від 28.12.2020 № 1671-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1671-2020-p#Text>
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» (справа про безоплатну медичну допомогу): Рішення Конституційного Суду України № 10-рп/2002 від 29.05.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-02#Text>
5. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
6. Роз'яснення основних положень Порядку повідомлення Уповноваженого щодо визначення обробки персональних даних, яка становить особливий ризик для прав і свобод суб'єктів персональних даних від 08.01.2014 р. URL: http://www.pap.in.ua/1_2015/48.pdf
7. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19.10.2017 № 2168-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>
8. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
9. Бригінець О.О. Цивільно-правова відповідальність за порушення умов договору. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 3. С. 19-21.

References

1. Constitution of Ukraine: Law of Ukraine dated 28.06.1996 No. 254k/96-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-bp#Text> (in Ukrainian).
2. Fundamentals of Ukrainian legislation on health care: Law of Ukraine dated 11/19/1992 No. 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (in Ukrainian).
3. On the approval of the Concept of the development of electronic health care: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine; Concept dated 12/28/2020 No. 1671 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1671-2020-p#Text> (in Ukrainian).
4. The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case based on the constitutional submission of 53 People's Deputies of Ukraine regarding the official interpretation of the provision of the third part of Article 49 of the Constitution of Ukraine "in state and communal health care institutions, medical care is provided free of charge" (the case about free medical care): Decision of the Constitutional Court of the Court of Ukraine No. 10-pn/2002 dated 05/29/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-02#Text> (in Ukrainian).
5. On the protection of personal data: Law of Ukraine dated 01.06.2010 No. 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (in Ukrainian).
6. Clarification of the main provisions of the Notification Procedure of the Commissioner regarding the determination of personal data processing, which poses a special risk for the rights and freedoms of the subjects of personal data dated January 8, 2014. URL: http://www.pap.in.ua/1_2015/48.pdf (in Ukrainian).
7. On state financial guarantees of medical care for the population: Law of Ukraine dated October 19, 2017 No. 2168-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text> (in Ukrainian).
8. Civil Code of Ukraine: Law of Ukraine dated January 16, 2003 No. 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (in Ukrainian).
9. Bryhinets O.O. Civil liability for breach of contract. *Economics. Finances. Law*. 2022. No. 3. pp. 19-21. (in Ukrainian).

Oleksandr BRYHINETS

Doctor of Legal Sciences, Professor, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4058-7566>

e-mail: BriginetsO@meta.ua

LEGAL SECURITY OF PROTECTION PERSONAL DATA IN THE FIELD OF HEALTH CARE

The paper reveals the role and problems of determining the specifics of legal protection of personal data in the field of health care, which is the most important foundation of development for current and future generations for the level of health and preservation of the gene pool of the people of Ukraine. According to the current legislation, every person has a natural, inalienable and inviolable right to health care. Society and the state are responsible to present and future generations for the level of health and preservation of the gene pool of the people of Ukraine, ensure the priority of health care in the activities of the state, improvement of working conditions, education, living and recreation of the population, solving environmental problems, improving medical care and introduction of a healthy lifestyle. In recent years, a number of systemic shifts and digital transformations have taken place in health care. Basic legislative acts were adopted, in which eHealth and digital tools are defined as essential for the development of the field. The Government of Ukraine has approved a five-year concept for the development of electronic health care, which defines the goal and main directions of the development of electronic health care, the current state of affairs, existing problems and ways to solve them, as well as expected results and issues of resource provision. In our state, conditions have been created for the protection of personal data in the field of health care, which is the most important foundation of development for current and future generations for the level of health and preservation of the gene pool of the people of Ukraine. At the same time, there are difficulties in the implementation of rights in the field of health care, not all aspects of electronic health care work at full capacity, and ensure the priority of health care in the activities of the state, improvement of working conditions, education, living and recreation of the population, solving environmental problems, improving medical care and introducing a healthy lifestyle.

Keywords: *personal data, health care, medical data, information law, medical information, security, constitutional rights, rights and obligations, Human Rights, the right to protection*